

Nedělní úvaha (kázání) na text Markova evangelia

v Lysé nad Labem, 31. neděli církevního mezidobí, 1. listopadu 2020

Uzdravení malomocného

Přijde k němu malomocný a na kolenou ho prosí: „Chceš-li, můžeš mě očistit.“ Ježíš se slitoval, vztáhl ruku, dotkl se ho a řekl: „Chci, buď čist.“ A hned se jeho malomocenství ztratilo a byl očištěn. Ježíš mu pohrozil, poslal jej ihned pryč a nařídil mu: „Ne abys někomu něco říkal! Ale jdi, ukaž se knězi a obětuj za své očištění, co Mojžíš přikázal – jim na svědectví.“ On však odešel a mnoho o tom vyprávěl a rozhlašoval, takže Ježíš už nemohl veřejně vejít do města, ale zůstával venku na opuštěných místech. A chodili k němu odevšad.

(Bible, Markovo evangelium, 1. kapitola)

Ježíš očišťuje malomocného, Jean-Marie Melchior Doze (1864)

Vhodné je doplnit písní 312 (EZ) i četbou žalmů a především rozhovorů u Cesareje Filipovy v Markově evangeliu (Mk 8,27-37).

Máme před sebou další Ježíšovo uzdravení v podání Markova evangelia. Následuje hned po tom minule vyprávěném. Uzdravení tu následuje uzdravení, a to jsme v první kapitole evangelia. Ve srovnání s tím postupuje takový Matouš ve své verzi příběhu tematicky; po okolnostech Ježíšova narození nechá Krista dlouze mluvit (kázat na hoře) a až následně uzdravovat a jinak prokazovat váhu svých slov. V Markově podání léčí a uzdravuje Kristus od samého začátku. Ježíš obklopen svými učedníky vystupuje veřejně a s vědomím závažnosti vlastní role. Přesto je nejnapadnějším rysem Markova vyprávění Ježíšova snaha nestrhávat na sebe pozornost. Takřka soustavně umlčuje posedlé, kteří v něm poznávají jakousi vyšší autoritu a vykřikují to nahlas. Nemocným, které uzdravil, zakazuje mluvit o tom, jak či kým byli uzdraveni. Když o něm ostatní mluví, nekomentuje to. A Petrovi, který jej vyzná jako mesiáše, přikáže, aby o tom mlčel. Ba vyplísni ho velmi tvrdě, když mu Petr vytýká nedostatek mesiášského entuziasmu a odmítání aury úspěchu, popularity a moci (Mk 8,27-36).

My křesťané už jsme si zvykli na frázi o Ježíšově skromnosti či sebeoběti. Přesto to v kontextu slávy Vzkříšeného a slávy církve tak docela nechápeme. Ježíš přímo ironizuje lidmi přidělovanou autoritu a popularitu. Když se svých učedníků ptá na svou pověst či popularitu mezi lidmi, činí tak záměrně před městem Cesarea Filipova, tj. městem, které mění název dle popularity toho kterého panovníka. Tedy velmi často. (Takový český Gottwaldov.) Podle Ježíšova neustálého prchání před davy (většinou po vodě) se dá říci, že popularita, sláva, ocenění, byť oprávněná, jsou mu bytostně proti mysli. A neštev je evidentně jen davová honba za zdravím (tváří v tvář smrti stejně dočasným). Odmítá i ocenění svých léčitelských schopností a své osoby jako takové. Jako důvod zmiňují komentáře Ježíšem odmítanou lidovou pověřivost, lpění na zázracích a magických prostředcích, tedy vše, co známe i dnes. Jenže Ježíš neocenil ani střizlivé hodnocení svého umu provázené zvěstí o Bohu. I v dnešním příběhu evangelium naznačuje, že uzdravený šířil krom chvály na Ježíše i něco z jeho učení a slov. Proč tedy ono důrazné Ježíšovo odmítání předávání jakékoli informace o uzdravení? Vždyť by mohlo zaznít něco jako: „Tak, chlapče, jdi pěkně do světa a vyprávěj nejen o tom, co jsem pro tebe udělal, ale taky o tom, co učím a vyprávím o Bohu!“ Jenže místo toho tu máme důraz na mlčení o všem kolem Ježíšova uzdravování. Proč to tajemství? Zdá se, že Ježíš jako mesiáš na sebe nechce strhnout ani minimum pozornosti. Protože mesiáš není vlastně důležitý! Důležitý je jen jeden. Bůh. Ježíš nezvěstuje sebe, nýbrž Boží království. Nechce vést k sobě, ale k Bohu. Veškerá vlastní identita jako projev lidské

sebestřednosti jej nezajímá. Skoro jakoby mu nakonec jeho lidství bylo přítěží, neboť on ukazuje k nebi a vede vzhůru.

Tohle je pro člověka zatraceně těžké. „Opustit se“. Nemyslete nyní na velkou slávu celebrit a světla ramp, kterou v mysli opouštíte o to snadněji, oč víc je nedosažitelná. Zkuste si ale podobné umenšení představit ve vztahu k vašim blízkým. Zkuste si říci: „Pro bližního nejsem důležitý JÁ, ale BŮH.“ Jde vůbec takto popřít samu sebe? Z psychologického hlediska by to mohlo mít závažné důsledky, přesto na to nemůžeme zcela rezignovat. Tedy pokud chceme být křesťany, pokud bereme Ježíše v tomto ohledu vážně. Paradoxně se to přímo bytostně nedaří právě představitelům Kristovy církve. Ono i tolik populární velikonoční mytí nohou „učedníkům“ z ulice (obzvláště z přítomnosti televizního štábu) nemusí být znakem sebepopření, ale vlastně přesným opakem. Myslím, že Markův Ježíš by to nikdy neudělal. Nepoužil by svého bližního k upozornění na sebe, byť by to bylo stokrát k dobrému. Veškerá Ježíšova diakonie či charita je v tomto prapodivným vzorem, neboť netematizuje v první řadě člověka, ba bližního, ale Boha. Současná církev je naopak člověkem a bližním posedlá. Protože svět je člověkem, bližním, posedlý. Markův Ježíš je posedlý Bohem. Přišel zlomit odcizení, které mezi člověkem a Bohem nastalo.

Má ale Ježíš o člověka zájem? Resp. má jej rád? To není marná otázka, ostatně je ukryta v dnešním textu. Nemocný se vlastně ptá na to samé. Chce jej vůbec Ježíš uzdravit? V některých rukopisech se Ježíš nad tuto otázkou rozčilí: „Co je to za otázku?! To je jasné, že chci!“ Samozřejmě lze otázku nemocného chápat i jako vyjádření autority, kterou Ježíš představuje. Jako se k Bohu modlíme „Bud' vůle tvá“, stejně je i uzdravení malomocného na vůli Boha - Ježíše. Ale ať už se onen nemocný ptá z toho kterého důvodu, je Ježíšova reakce konzistentní k tomu, co už tu zaznělo. Prikáže uzdravenému mlčet, aby na Ježíše nestrhával pozornost. A především jej uzdraví, tj. nejen jej zbaví tělesného trápení, ale navrátí jej i do společnosti a náboženského společenství (malomocenství bylo provázáno totální izolací). Ježíš uzdravovat chce. Na člověku mu záleží. V příběhu je dokonce naznačeno emocionální pohnutí, které Ježíš pociťuje. Člověk mu není lhostejný. A ať už se v příběhu „rozhněval“, že mu někdo něco takového podsouvá, nebo se „jat hlubokým soucitem slitoval“, oboje vyjadřuje totéž. Opravdový zájem. Právě kvůli této lásce jej ale vede od sebe – člověka - k Bohu. Učí člověka milovat i Boha a ne jen člověka.

Teologicky je to provokativní vyjádření. Markův Ježíš jakoby zvěstoval Boha bez Krista. I v našem příběhu posílá uzdraveného do chrámu, za Bohem a do církve. Jen o Ježíši nemá padnout ani slovo. A když o něm slovo padne, neboť uzdravený se celkem pochopitelně neudrží, prchá Ježíš před lidmi, jako by mu za patami hořelo. Je v tom další kus sebezapření. Ježíš a malomocný si vyměnili místa. Aby mohl nakažlivě nemocný zpět do společnosti, musel Ježíš vkročit na pustá místa a je v nich nyní tak trochu uvězněn kvůli onomu uzdravenému.

Když už tematizuje Ježíš sám sebe, řekne: *„Kdo chce jít se mnou, zapři sám sebe, vezmi svůj kříž a následuj mne. Neboť kdo by chtěl zachránit svůj život, ten o něj přijde...“* (Mk 8,34-35). Následování Krista je v sebezapření. Marek nás samozřejmě nevede k tomu, že člověk, bližní, není důležitý. Že se máme všichni stát poustevníky a zanevřít na lidstvo. Vede nás spíše k jistému popření sebe sama, k otupení sebelásky, kterou člověk z živočišného pudu přežití dovedl k nárokování všeho a všech ve prospěch toho, koho miluje (sebe a svých nejbližších). Mám za to, že za současným světovým ochromením je právě tento druh lásky. Nemocí doby je proklamovaná asertivita, sebevědomí, pýcha. Pocit výjimečnosti. Vede k přecenění sebe sama, ochromuje v době ohrožení. Nepomáhá. To pokorní drží tento svět, neboť opravdová pomoc je v sebezapření. Tváří v tvář morovým epidemiím, Španělským chřipkám a dalším katastrofám je zarážející co s námi dělá pandemie koronaviru. Lidstvo čeká mnoho větších výzev a nebezpečí, člověk je ale překoná jen tehdy, dokáže-li se koncentrovat jinam, než na sebe. Ježíš ukazuje směr. Plně se koncentruje na Boha stvořitele, který léčí a uzdravuje... který křísí z mrtvých. Tento způsob soustředění dává paradoxně pokojně žít i pokojně umírat všemu ohrožení navzdory.

Žalm: Dobrořeč, má duše, Hospodinu, nezapomínej na žádné jeho dobrodiní! On ti odpouští všechny nepravosti, ze všech nemocí tě uzdravuje, vykupuje ze zkázy tvůj život, věnčí tě svým milosrdenstvím a slitováním. (Ž 103,2-4)

Modlitba: Bože, jak tiše a nenápadně jsi přišel. Nehledal jsem Tě, zapomínal na Tebe a bál se, co přijde. Ty jsi mne obrátil k sobě. Pomáhej mi být pokorný. Pomáhej mi hledat cestu života. Amen.